Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Departament Polityki Konsumenckiej

IMPLEMENTACJA DYREKTYWY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/48/WE Z DNIA 23 KWIETNIA 2008 R. W SPRAWIE UMÓW O KREDYT KONSUMENCKI

– omówienie wstępnych założeń do ustawy o kredycie konsumenckim

Warszawa 2009

Dyrektywa w sprawie umów o kredyt konsumencki - implementacja do polskiego porządku prawnego

- Cele dyrektywy:
  - Ujednolicenie sytuacji prawnej i ekonomicznej w zakresie ochrony konsumentów w państwach członkowskich UE,
  - Rozwój rynku kredytów udzielanych transgranicznie.
- Zasada maksymalnej harmonizacji kierunkowej.

Metodologia implementacji

- W jaki sposób implementować dyrektywę?

- Podsumowanie przeprowadzonych analiz.

Metodologia implementacji

- Ocena stanu istniejącego – przykładowe problemy związane ze stosowaniem ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001 r., Nr 100, poz. 1081 ze zm.)

  - trudności interpretacyjne wynikające z uregulowania wzajemnych rozliczeń pomiędzy sprzedawcą, kredytodawcą oraz konsumentem w przypadku odstąpienia od umowy kredytu konsumenckiego w sytuacji, gdy kredytodawca związany jest umową o współpracę ze sprzedawcą, a kredyt został udzielony na rzecz lub usługę (art. 11 ust. 4 ustawy o kredycie konsumenckim).

  - problem określenia czasu, w jakim konsument może skorzystać z sankcji kredytu darmowego. Jest to problem kluczowy z punktu widzenia konsumenta.

Metodologia implementacji

- Ocena stanu istniejącego przykładowe problemy związane ze stosowaniem ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001 r., Nr 100, poz. 1081 ze zm.) cd.
  - art. 7a ustawy o kredycie konsumenckim przewiduje, że łączna kwota wszystkich opłat i prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki, z wyłączeniem ubezpieczeń i zabezpieczeń, nie może przekroczyć 5% kwoty udzielonego kredytu. Przy tak sformułowanym przepisie, pojawiły się trudności interpretacyjne związane z próbą zdefiniowania, czym są „koszty związane z zawarciem umowy".
  - problem doprecyzowania charakteru oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego. Czy jest to oświadczenie o charakterze prawnokształtującym, czy też ma ono wyłącznie informacyjny.

Metodologia implementacji

- Ocena stanu istniejącego przykładowe problemy związane ze stosowaniem ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2001 r., Nr 100, poz. 1081 ze zm.) cd.

  - Przy kredytach walutowych udzielanych w kwotach zbliżonych do kwot granicznych określonych w ustawie o kredycie konsumenckim pojawia się element niepewności co do tego, czy dana umowa podlega ustawie, czy też nie.

  - Brak precyzyjności w przepisie, w którym ustawodawca wskazał do przekazania jakich informacji w umowie zobligowany jest kredytodawca względem konsumenta np. nie wystarczające jest wskazanie, że kredytodawca ma poinformować konsumenta o kosztach sądowych i kosztach postępowania egzekucyjnego.

Zakres przedmiotowy ustawy o kredycie konsumenckim

- Kredyt zabezpieczony hipoteką - możliwość przyjęcia jednej z trzech opcji:

  - Całkowite włączenie kredytów hipotecznych do zakresu stosowania ustawy o kredycie konsumenckim;

  - Całkowite wyłączenie kredytów hipotecznych z zakresu stosowania ustawy o kredycie konsumenckim;

  - Częściowe uregulowanie kredytów hipotecznych w ramach ustawy o kredycie konsumenckim;
    - ✓ Informacje przedkontraktowe
    - ✓ Informacje zawarte w umowach o kredyt hipoteczny

Zakres przedmiotowy ustawy o kredycie konsumenckim

- Umowy o kredyt, którego całkowita kwota jest niższa niż 200 euro lub wyższa niż 75 000 Euro.
  - Propozycja rozszerzenia zakresu zastosowania nowej ustawy na kredyty poniżej 200 euro.

- Umowy o kredyt zawierane przez Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe tzw. SKOK-i.

Zakres przedmiotowy ustawy o kredycie konsumenckim

- Umowy o kredyt, przy których od konsumenta wymaga się złożenia tytułem zabezpieczenia przedmiotu u kredytodawcy (działalność lombardowa).

- Umowy o kredyt na mocy których termin spłaty nie przekracza 3 miesięcy a konsument zobowiązany jest uiścić jedynie „nieznaczne opłaty”?
  - Problem zdefiniowania nieznacznych opłat.

Zakres przedmiotowy ustawy o kredycie konsumenckim

- Częściowe stosowanie ustawy o kredycie konsumenckim:
  - Kredyt w rachunku bieżącym podlegający spłacie na żądanie lub w terminie 3 m-cy
  - Umowy o kredyt w formie przekroczenia
  - Umowy o kredyt przewidujące dokonanie między kredytodawcą a konsumentem uzgodnień dotyczących odroczenia płatności lub sposobu spłaty, w przypadku gdy konsument zalega już ze spłatą zadłużenia

Ustawa o kredycie konsumenckim nie będzie miała zastosowania do następujących umów o kredyt:

- Umów najmu lub leasingu, jeżeli sama umowa, ani jakakolwiek umowa odrębna nie przewidują obowiązku nabycia przedmiotu umowy
- Umów o kredyt w rachunku bieżącym, który jest spłacany przez konsumenta w ciągu jednego miesiąca
- Umów o kredyt, na mocy których konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania ani innych kosztów związanych z udzieleniem i spłata kredytu

Ustawa o kredycie konsumenckim nie będzie miała zastosowania do następujących umów o kredyt:

- Umów o kredyt udzielany przez pracodawcę swoim pracownikom w ramach działalności dodatkowej, nieoprocentowany lub oprocentowany według rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania niższej od powszechnie stosowanych na rynku i który nie jest oferowany ogółowi społeczeństwa

- Umów o kredyt, zawartych z przedsiębiorcami inwestycyjnymi zdefiniowanymi w art. 4 ust. Dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych lub z instytucjami kredytowymi zdefiniowanymi w art. 4 dyrektywy Rady 2006/48/WE

Ustawa o kredycie konsumenckim nie będzie miała zastosowania do następujących umów o kredyt:

- Umów o kredyt, które są wynikiem ugody osiągniętej w sądzie
- Umów o kredyt, które dotyczą odroczonej spłaty – bez żadnych opłat – istniejącego zadłużenia
- Umów o kredyt, dotyczących kredytów udzielanych ograniczonej grupie osób na mocy przepisu prawa stanowionego (m.in. ustawy, rozporządzenia) z zastosowaniem niższych stóp procentowych niż powszechnie stosowane na rynku lub nieoprocentowanych, lub z zastosowaniem innych warunków, które są korzystniejsze dla konsumenta niż powszechnie stosowane na rynku oraz stóp oprocentowania nie wyższych niż powszechnie stosowane na rynku

Zakres podmiotowy ustawy o kredycie konsumenckim

- Konsument
  - definicja konsumenta - art. 3 pkt a dyrektywy.
  - Konsument oznacza osobę fizyczną, która w transakcjach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych ze swoją działalnością handlową, gospodarczą lub zawodową.

- Kredytodawca
  - zdefiniowany został w art. 3 pkt b dyrektywy i oznacza osobę fizyczną lub prawną, która udziela kredytu lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu w ramach wykonywanej przez siebie działalności gospodarczej handlowej lub zawodowej.

Nowe definicje w ustawie o kredycie konsumenckim

- kredyt w rachunku bieżącym
- przekroczenie
- pośrednik kredytowy
- całkowity koszt kredytu
- całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta

Nowe definicje w ustawie o kredycie konsumenckim

- rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu oraz stopa oprocentowania kredytu
- stała stopa oprocentowania kredytu
- całkowita kwota kredytu
- trwały nośnik
- umowa o kredyt wiązany

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Reklama
  - art. 4 dyrektywy stanowi, że wszystkie reklamy umów o kredyt podające stopę oprocentowania lub inne dane liczbowe odnoszące się do kosztów kredytu ponoszonych przez konsumenta zawierają katalog standardowych informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2.
- Standardowe informacje określają w sposób jasny, zwięzły i widoczny – na podstawie reprezentatywnego przykładu:

  a) stopę oprocentowania kredytu, stałą lub zmienną, lub obydwie te stopy, wraz ze szczegółami dotyczącymi wszelkich opłat uwzględnionych w całkowitym koszcie kredytu ponoszonym przez konsumenta,

  b) całkowitą kwotę kredytu,

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Reklama c.d.
- Standardowe informacje określają w sposób jasny, zwięzły i widoczny – na podstawie reprezentatywnego przykładu:

c) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania; w przypadku kredytu w rachunku bieżącym spłacanym na żądanie lub w terminie trzech miesięcy, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o odstąpieniu od wymogu podawania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania,

d) w odpowiednich przypadkach, okres obowiązywania umowy o kredyt,

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Reklama c.d.
- Standardowe informacje określają w sposób jasny, zwięzły i widoczny – na podstawie reprezentatywnego przykładu:

  e) w przypadku kredytu w formie odroczonej płatności za określony towar lub usługę - cenę gotówkową oraz kwoty wszelkich zaliczek; oraz

  f) w odpowiednich przypadkach, całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta oraz wysokość rat.

- Problem jak określić reprezentatywny przykład?

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Wprowadzenie Standardowego Europejskiego Arkusza Informacyjnego (art. 5 i 6 dyrektywy).
- Informacje przedkontraktowe określają m.in.
  - Rodzaj kredytu,
  - Dane identyfikacyjne kredytodawcy, a w stosownych przypadkach także pośrednika kredytowego,
  - Całkowitą kwotę kredytu,
  - Okres obowiązywania umowy,

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Informacje przedkontraktowe określają m.in.
  - Stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany,
  - Rzeczywista roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta na podstawie reprezentatywnego przykładu,
  - Sposób spłaty kredytu przez konsumenta (m.in. kwota, liczba i częstotliwość płatności),

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Informacje przedkontraktowe określają m.in.
  - Obowiązek, o ile taki istnieje, zawarcia umowy dotyczącej usług dodatkowych np. ubezpieczenia,
  - Konsekwencje nieterminowego uiszczania należności (oprocentowanie, inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie),
  - Informacja o istnieniu bądź nieistnieniu prawa do odstąpienia od umowy,

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Informacje przedkontraktowe określają m.in.
  - Informacja o prawie do przedterminowej spłaty kredytu,
  - Prawo do rekompensaty oraz sposób jej wyliczenia,
  - Czas, przez który kredytodawca jest związany informacjami zawartymi w arkuszu,
  - Prawo konsumenta do bezpłatnego otrzymania na żądanie egzemplarza umowy o kredyt.

Część szczegółowa dotycząca informacji i postępowania poprzedzające zawarcie umowy o kredyt

- Asysta przedkontraktowa – art. 5 ust. 6 dyrektywy

- Państwa członkowskie zapewniają, by kredytodawcy i, w stosownych przypadkach, pośrednicy kredytowi udzielali konsumentowi odpowiednich wyjaśnień, w odpowiednich przypadkach przez objaśnienie informacji udzielanych przed zawarciem umowy zgodnie z ust. 1, głównych cech proponowanych produktów oraz konkretnych skutków dla konsumenta, jakie mogą one za sobą pociągać, w tym konsekwencji zaległości w spłacie, tak aby konsument mógł ocenić, czy proponowana umowa o kredyt jest dostosowana do jego potrzeb i sytuacji finansowej. Państwa członkowskie mogą ustalić tryb i zakres takiej pomocy, a także określić podmiot, który ma udzielać pomocy, w zależności od konkretnych okoliczności, w jakich umowa o kredyt jest oferowana, osobę, której jest ona oferowana, a także rodzaj oferowanego kredytu.
- Jak wdrożyć obowiązek asysty przedkontraktowej do polskiego porządku prawnego?

- Art. 8 dyrektywy - obowiązek przeprowadzania oceny zdolności kredytowej.

  „Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzanie przez kredytodawcę przed zawarciem umowy o kredyt oceny zdolności kredytowej konsumenta na podstawie wystarczających informacji przekazanych mu, w stosownych przypadkach przez konsumenta oraz, w razie konieczności, na podstawie informacji uzyskanych z odpowiedniej bazy danych."

- Art. 9 – dostęp do baz danych.

  „Każde państwo członkowskie zapewnia kredytodawcom z innych państw członkowskich dostęp do baz danych wykorzystywanych w tym państwie członkowskim do oceny zdolności kredytowej konsumentów. Warunki dostępu są niedyskryminujące."

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Usystematyzowanie informacji zamieszczanych w umowach o kredyt (art. 10 dyrektywy).

- Katalog informacji umownych określa m.in.
  - Dane kredytodawcy i pośrednika kredytowego,
  - Okres obowiązywania umowy,
  - Całkowita kwota kredytu oraz warunki dokonywania jej wypłat,
  - Stopa oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmian,
  - Rzeczywista roczna stopa oprocentowania,
  - Ostrzeżenie o konsekwencjach braku płatności,

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Informacje zamieszczane w umowach c.d.
  - Prawo do odstąpienia od umowy o kredyt oraz do przedterminowej płaty kredytu,
  - Procedura mająca zastosowanie przy korzystaniu z prawa do rozwiązania umowy o kredyt,
  - Informację, czy konsument może skorzystać z mechanizmu reklamacyjnego i odwoławczego,
  - Prawo konsumenta do otrzymania tabeli spłat, wskazującej należne płatności oraz okresy i warunki zapłaty. Poszczególne spłaty przedstawiane są w tabeli w rozbiciu na mniejsze elementy w celu uwidocznienia kapitału, odsetek oraz dodatkowych opłat,

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Prawo do odstąpienia od umowy - art. 14 ust. 1 dyrektywy:
- Konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy o kredyt bez podania przyczyny w terminie czternastu dni kalendarzowych.
- Okres, w którym możliwe jest odstąpienie od umowy, rozpoczyna się:

  a) w dniu zawarcia umowy o kredyt; lub

  b) w dniu, w którym konsument otrzymał warunki umowy oraz informacje zgodnie z art. 10, jeżeli dzień ten przypada po dniu, o którym mowa w lit. a) niniejszego akapitu.

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Prawo do odstąpienia od umowy

- Jeżeli konsument korzysta z prawa do odstąpienia od umowy, to:

  a) aby odstąpienie to było skuteczne, powiadamia on o tym kredytodawcę, przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1, w sposób określony w informacji przekazanej mu przez kredytodawcę zgodnie z art. 10 ust. 2 lit. p), za pomocą środków, które na mocy przepisów krajowych mogą stanowić dowód. Uznaje się, że termin jest zachowany, jeżeli powiadomienie, w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku dostępnym kredytodawcy, zostało wysłane przed upływem tego terminu; oraz

  b) bez nieuzasadnionej zwłoki, a najpóźniej w ciągu 30 dni kalendarzowych od wysłania kredytodawcy powiadomienia o odstąpieniu, spłaca on kredytodawcy kapitał oraz odsetki od kapitału należne od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kapitału. Odsetki wylicza się na podstawie uzgodnionej stopy oprocentowania kredytu. W przypadku odstąpienia od umowy kredytodawcy nie przysługuje od konsumenta żadna inna rekompensata, z wyjątkiem rekompensaty bezzwrotnych opłat wniesionych przez kredytodawcę na rzecz organów administracji publicznej

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Przedterminowa spłata.

  - Konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt.

  - W takich przypadkach konsument ma prawo do obniżenia całkowitego kosztu kredytu, na który składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

Informacje i prawa dotyczące umów o kredyt

- Przedterminowa spłata c.d.
  - Kiedy kredytodawca ma prawo do rekompensaty?
  - Wysokość rekompensaty.
  - Problem ustalenia wysokości progu w prawie krajowym, o którym mowa w art. 16 ust. 4 lit. a dyrektywy.
  - Czy możliwe jest utrzymanie wymogu informowania kredytodawcy o zamiarze przedterminowej spłaty kredytu na 3 dni przed jej dokonaniem?

Obliczanie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania

- Zasada maksymalnej harmonizacji w zakresie obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania.

- Nowe założenia oraz wzór równania do obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania.

Dziękuję za uwagę

Justyna Obrębska
Departament Polityki Konsumenckiej UOKiK